

John is op het laatst

Michel van Egmond is eindredacteur van het populaire RTL 7-programma *Voetbal International*. Hij doet elke week vanuit Hilversum verslag van de gang van zaken achter de schermen en bericht over andere gebeurtenissen aan de rand van het voetbalveld. Deze week aflevering 56, over de strijd van Karin Nederpelt voor de homo-emancipatie in het voetbal en over het complexe leven van haar broer, de raadselachtige oud-arbiter John Blankenstein.

Een rijtjeshuis in Naaldwijk, een dorp vol tuinders aan de rand van Den Haag. Hier woont Karin Nederpelt-Blankenstein, de zus van de voormalige topscheidsrechter. Later deze ochtend zal ze op de eerste verdieping het speciale kamertje tonen dat ze ter nagedachtenis aan haar overleden broer heeft ingericht. Nu, in de huiskamer, gaat het eerst over haar werk voor de John Blankenstein Foundation. En dan in het bijzonder over haar ambitieuze pogingen de homoseksualiteit geaccepteerd te krijgen in het laatste heterobastion dat

anno 2011 nog altijd recht overeind staat: de voetbalwereld.

De voorzitter van de John Blankenstein Foundation had eigenlijk John Blankenstein zelf moeten zijn, zegt zijn zus. 'Het is altijd zijn wens geweest zich na zijn loopbaan bij de KNVB nóg meer in te zetten voor de strijd tegen homofobie in het voetbal. Maar twee maanden na zijn

vertrek bij de bond overleed hij al, aan een nierziekte. Dat is een van de redenen dat ik me nu inzet. In zijn naam doe ik nu het werk waar mijn broer zelf nooit de kans voor heeft gekregen.'

Het is een lange en moeilijk begaanbare weg die Karin Nederpelt en haar mensen hebben gekozen en de reis verloopt stapje voor stapje. 'We hebben de afgelopen drie jaar vooral aan bewustwording bij de amateurs gedaan. En met succes. Langzaam zie je nu dat er over het onderwerp gesproken wordt. Dat is al heel wat. Ik word tegenwoordig soms uitgenodigd om een lezing te houden in een voetbalkantine. Ook bieden we amateurclubs tips hoe om te gaan met dit taboe. Het zijn kleine stapjes en het gaat langzaam, maar we boeken wel progressie.'

Karin Nederpelt vermoedt dat de homo-emancipatie in het voetbal een stuk sneller zou verlopen als een bekende profspeler uit de kast zou komen. 'Ja, natuurlijk. Als de spits van Oranje

KRONIEK

TEKST MICHEL VAN EGMOND

Balverliefd

John Blankenstein als scheidsrechter voor de aftrap van PSV-Ajax in 1986, met de aanvoerders Erik Gerets (links) en Marco van Basten.

FOTO: VI IMAGES

erg eenzaam geweest'

'John Blankenstein was een entertainer. Je kon met hem lachen. Maar zonder publiek viel het allemaal weg'

ons eerst naar de wereldtitel schiet en daarna terloops onthult dat hij thuis een vriend heeft, zouden we nu een stuk verder zijn. Maar het is niet reëel dat te verwachten. Veel voetballers zijn bang voor de reacties die het zal oproepen. Daarom houden ze liever hun mond. En dat vind ik eigenlijk het ergste: de voetballer die wel wil maar niet durft. Omdat wij, de heteroseksuele wereld, er een probleem van maken. Hoeveel amateurvoetballers zijn er niet in Nederland die na afloop van een wedstrijd te horen krijgen: *Doe de groeten aan je vriendin*, terwijl ze thuis al jaren een vriend op de bank hebben zitten? En dan maar het toneelstukje meespelen? Hoe lullig is dat? Hoe frustrerend is het als je nooit over je privéleven kunt spreken met je teamgenoten, of erover moet liegen? Om dat soort kleine dingen gaat het ook.'

Buiten fietsen tuinderszones met kaplaarzen door de straat. Binnen gaat het al snel over de naamgever van de stichting. De zus van de scheidsrechter schetst het beeld van een gespleten persoonlijkheid. De man die in Madrid met opgezwollen borst het Bernabéu binnenstapte, durfde een dag later in Den Haag niet alleen een restaurant binnen te gaan. 'In het stadion voelde John zich zeker van zijn zaak. Daar was hij altijd adrem, gewapend tegen elke aanval. Maar privé was het een ander verhaal. Dan was John onzeker. Hij kon ook absoluut niet tegen alleen zijn. Altijd moest hij iemand om zich heen hebben. Met als gevolg dat hij vaak aan de verkeerde bleef hangen. Ik weet dat, omdat hij met een nieuwe vriend altijd als eerste bij ons thuis kwam. John kwam hier graag over de vloer, vooral als er een feestje was. Dan kon hij zijn verhalen kwijt, stond hij in het middelpunt van de belangstelling. John was een entertainer. Je kon ook met

hem lachen. Maar hij had wel een publiek nodig. Zonder publiek viel het allemaal weg.'

'De buitenwereld had dat vaak niet door,' zegt Karin Nederpelt, 'maar John is in de laatste periode van zijn leven erg eenzaam geweest. Dat heb ik altijd triest gevonden. Als ik hem dan aan een of ander tv-spelletje zag

meedoen, dacht ik altijd: *Kijk hem daar nu eens zitten... Helemaal het mannetje*. Maar zodra ik hem dan thuis in zijn lege huiskamer op de bank aantrof, alleen en erg verdrietig, dacht ik vaak: *Wat ben je toch eigenlijk een stumper*. Het doet me veel pijn, maar die gedachte raak ik maar niet kwijt. Een stumper. Zó zielig.'

FOTO: TOBIAS KLEIJWER

Een paar weken terug heeft Karin Nederpelt haar speciale sieraden weer eens gedragen. Dat doet ze altijd op de sterfdag van haar broer. Het is inmiddels vijf jaar geleden dat hij overleed, maar ze denkt nog dagelijks aan hem. Vaak gaat dat met weemoed gepaard, soms ook met een scheutje pijn. 'Nadat zijn laatste langdurige relatie was verbroken, moesten wij hem er echt doorheen slepen. Ook met het huishouden, want daarin was John hulpeloos. Hij wist amper hoe je water aan de kook moest krijgen. Mijn moeder heeft haar hele leven alle rotzooi achter zijn kont opgeruimd. En later, in zijn relaties, deed hij ook niets. John was in sommige dingen heel ouderwets. Als hij thuiskwam, moest het eten op tafel

staan. Zo'n man was hij. Maar zelf stak hij geen vinger uit. Hij wist van de meeste dingen ook niet hoe ze moesten. Dat bleek toen hij alleen kwam te wonen. Het klinkt misschien hilarisch, maar hij kon nog geen handdoek in de wasmachine stoppen. De laatste jaren heeft de familie echt voor hem moeten zorgen. Mijn broer, mijn schoonzus en ik, we deden alles. Het huis schoonmaken, koken, wassen: alles. Anders at hij niet. Dan verwaarloosde hij zichzelf. Puur uit eenzaamheid.'

John Blankenstein, een van de beste scheidsrechters die Nederland ooit had, overleed op 25 augustus 2006, na een lang ziekbed in zijn geboortestad Den Haag. Operaties wees hij af. Hij was het vechten moe. 'Op de donderdag voor zijn dood werd ik gebeld door een arts. Of ik snel naar het ziekenhuis in Leiden wilde komen. John zag

het gewoon niet meer zitten. Eén uitspraak van toen ben ik nooit meer vergeten. "Als jullie thuiskomen is er een gezin dat op jullie wacht, maar ik kom altijd in een leeg huis". Dat was in één zin de essentie van zijn somberheid. "Ik kan niet meer tegen die eenzaamheid", zei hij. "Ik ben ziek, ik ben op, en ik wil nog maar één ding: nú naar Den Haag. Daar wil ik sterven". En zo is het ook gegaan. John kreeg zijn oude kamer in het Leyenburg-ziekenhuis. Daar is hij overleden. Een avond ervoor zijn René van der Gijp en Maarten Spanjer nog bij hem langs geweest. Hebben ze ouwe verhalen uit het voetbal opgehaald. Daar heeft John nog ontzettend van genoten. De volgende dag was hij er niet meer. Dood. 57 jaar.'

Op 3 januari 1999, zeven jaar voor zijn overlijden, ontmoette John Blankenstein een halve Eskimo uit Sint-Petersburg die luisterde naar de naam Nikolai Vladimirovich Ivanov, roepnaam Koyla. Hij werd op slag verliefd. Dat hijzelf een vijftigjarige scheidsrechtersbaas met een nogal complex karakter was, en de halve Eskimo een 26-jarige conservatorium-student die nog in een flatje bij zijn moeder woonde, weerhield Blankenstein niet. Al snel na hun toevallige ont-

'Ik dacht vaak: *Wat ben je toch eigenlijk een stumper*. Het doet me veel pijn, maar die gedachte raak ik maar niet kwijt. Een stumper. Zó zielig'

moeting in Den Haag stapte hij met vlinders in zijn buik op het vliegtuig. Dat de student naar wie hij op weg was al een tijdje droomde van een toekomst in Nederland, maakte hem niet extra wantrouwend.

Na terugkeer uit Sint-Petersburg kreeg John Blankenstein bezoek van de journalist Hugo Borst. Ze voerden een openhartig gesprek. Het

van Kolya, maar dat was onbegonnen werk. John was zo bang om wéér alleen over te blijven, dat hij zich helemaal aan die jongen vastklampte. Zelfs toen de relatie allang over was, bleef hij dat doen.'

De man die er in de grootste stadions van de wereld nooit problemen mee had een speler met een rode kaart van het veld te sturen, vond het

FOTO: TOBIAS KLEIJVER

Karin Nederpelt, de zus van John Blankenstein, thuis in gesprek met VI's Michel van Egmond.

resulteerde in een prachtig interview. Laatst, bij het opruimen van het speciale kamertje, kwam Karin het weer tegen. "Toen heb ik het nog een keer gelezen. Het is zó mooi geschreven. Je hoórt John gewoon praten.' In het artikel noemt Blankenstein zijn Russische vriend 'een geschenk uit de hemel'. Hij beschrijft hoe ze hand in hand over Nevski Prospekt hebben gelopen, museum in, museum uit. Blankenstein heeft dan pas een paar dagen in de nabijheid van de jonge danser verkeerd, en dan vaak ook nog onder het wakend oog van diens moeder, maar hij heeft het desondanks al over trouwen.

'Typisch John,' zegt Karin nu. Ze maakt een hoofdknikje naar het dressoir. Daar staat een ingelijste foto van de oud-scheidsrechter. 'Als hij iemand had die hij leuk vond, kon hij zich helemaal in die persoon verliezen. Maar zo'n veel te jonge Rus, dat was natuurlijk te mooi om waar te zijn. Dat bleek ook wel toen hij eenmaal in Nederland was. Toen was het: *Doei, John!* Hij was alleen maar gebruikt om aan een verblijfsvergunning te komen. John moest garant staan en schreef brieven naar de ambassade. Dat was óók zoiets geks: koffie zetten kon hij niet, maar hij hield er wel een uitvoerige correspondentie met het consulaat op na. We hebben natuurlijk proberen te waarschuwen voor de ware bedoelingen

'Hij zei: "Ik kan niet meer tegen die eenzaamheid. Ik ben ziek, ik ben op, en ik wil nog maar één ding: nú naar Den Haag. Daar wil ik sterven". En zo is het ook gegaan'

thuis wél moeilijk zijn voormalige vriend de deur te wijzen. Karin: 'Dat kon hij niet. Kolya bleef zelfs gewoon de sleutel van het huis houden. Later bleek dat niet erg verstandig. Er verdwenen spullen. Toen John overleed, was er niets meer. Die Rus had alles meegenomen. Toen mijn broer in het ziekenhuis lag, had Kolya natuurlijk vrij spel in het huis. Uit zijn afschriften bleek dat er telkens grote bedragen waren opgenomen. Ook was een deel van de administratie vernietigd. De rekeningen waren helemaal geplunderd. Op het einde van Johns leven stond er niets meer op,

behalve schulden. Alles was naar die Rus gegaan. Triest. We hebben als familie nog wel de goedheid gehad hem voor de begrafenis uit te nodigen, maar hij is nooit gekomen. Pas later bleek waarom. Hij had eerder die dag spullen gepikt uit De Bijenkorf. Op het moment dat mijn broer werd begraven, zat Kolya achter de tralies. Toen heb ik wel gedacht: *John, hoe heb je het ook allemaal zo kunnen doen?* Hij is eventjes erg gelukkig geweest, maar daarna zó ontzettend ongelukkig geworden... Het was het allemaal niet waard.'

In hetzelfde interview vertelt Blankenstein openhartig over eerdere teleurstellende relaties ('Ik ben in drie jaar twintig keer bedrogen') en over de momenten dat het hem allemaal naar de keel greep: 'Ik vond er niks meer aan hier,' zei hij over die periode. 'De hele aardkloot interesseerde me geen moer. *Zal ik de Noordzee in lopen?* Dat soort dingen schieten door je hoofd. Maar om van de flat te springen is ook weer zo wat.'

Ook bij herlezing schrok zijn zus niet van die opmerking. 'Nee, ik wist het. Hij was al eerder in een diepe depressie terecht gekomen. Toen heeft hij mij een brief geschreven. Daarin stond dat hij er een einde aan ging maken. Het is godzijdank nooit zo ver gekomen, maar het geeft aan hoe diep dat sombere gevoel bij hem zat. De reden? Eenzaamheid, eenzaamheid, eenzaamheid.'

Even later, op de eerste verdieping. Aan het einde van de gang zwaait een deur open. Binnen zijn de herinneringen aan de internationale loopbaan van de scheidsrechter uitgestald in kasten, mappen en lijstjes. Een mini-John Blankenstein Museum, gewoon in een anonieme straat in het Westland. 'Mijn dochter komt hier niet,' zegt Karin Nederpelt. Ze opent een kabinet vol grote enveloppen. 'Vindt ze eng. De sfeer hier bevalt haar niet. Ik zie het meer als een eerbetoon. Wat er in dit kamertje gebeurt? Niets. Soms ga ik hier in mijn eentje zitten. Dan lees ik wat in zijn reisverslagen. Die zijn hilarisch. Het is dan net of hij tegen me praat. Dan zie ik hem zó weer zitten, met zijn borreltje-cola en zijn sigaretje.'

Hier, ergens onder in de kast, ligt ook alle juridische correspondentie rond de rechtszaak die John Blankenstein ooit wegens discriminatie aanspande tegen Imam en homohater Khalil El Moumni. Volgens zijn zus is de scheidsrechter er altijd van overtuigd geweest dat die principiële actie zijn einde bij de KNVB inluidde. 'Ze vonden dat hij te veel publiciteit zocht over dit gevoelige onderwerp. Dat is in elk geval altijd Johns overtuiging geweest. Toen is er iets geknakt bij hem. Later is hij ook nog gedegradeerd door de KNVB. Dat heeft hem allemaal geen goed gedaan. Hij was destijds al ziek. Ik vind het erg hardvochtig dat daar toen zo weinig rekening mee is gehouden. Hij moest nu opeens niet alleen vechten voor zijn leven, maar ook voor zijn carrière. Dat kostte te veel kracht. Het heeft hem nog zieker

gemaakt dan hij al was. Ik wil niet zeggen dat John anders nog had geleefd, maar hij was in elk geval met minder nijd en wroeging gestorven.'

In een ander deel van de kamer liggen de dozen met krantenknipsels. Daartussen ook de

persoon die snapt in welke situatie je bevindt en bij wie je eindelijk eens jezelf kunt zijn, dat kan heel waardevol zijn.'

'Henk Krol, de hoofdredacteur van de *Gay Krant*, zegt dat hij op het sterfbed van John een

zou het goed zijn als dat taboe ook in de voetbalwereld eindelijk wordt doorbroken. Veel clubs doen tegenwoordig aan sociaal werk. Ik ben benieuwd of de homo-emancipatie daarvan ook deel kan uitmaken. Zou er een profclub bestaan

die als eerste met het John Blankenstein-logo op de mouw durft te spelen? Dat zou ik geweldig vinden.'

De zon valt het kamertje binnen. Een deel van de inboedel komt nu in een gouden gloed te staan. Karin Nederpelt is opgehouden met haar vingers door de papieren van haar broer te ritselen. Trots wijst ze nu op zijn verzamelde FIFA-badges en op een stapel

oude VHS-banden. Dat laatste is het werk van haar vader geweest. 'Toen hij voor het eerst hoorde dat zijn zoon homoseksueel was, is hij het huis uitgelopen en een nacht niet thuis gekomen. Nooit is meer opgehelderd waar hij toen is geweest. Hij was bang dat zijn zoon nooit een baan zou krijgen, bang dat de maatschappij hem zou uitstoten. Je moet niet vergeten: het waren de jaren zestig. Maar later werd hij zijn grootste fan. Hij nam elke wedstrijd van John op.'

In bruine enveloppen liggen de rapportages van duels die allang zijn afgefloten, op de vensterbank zijn Blankensteins fluitjes in alle soorten en maten uitgesteld. Spullen die eerst niet méér waren dan spullen, lijken na het overlijden van de eigenaar soms plotseling beziel. Dat fenomeen doet zich nu ook hier voor, in dit verstilde kamertje vol met medailles en oorkondes. Als Karin Nederpelt maar lang genoeg binnen deze vier muren naar de fotolijstjes aan de muur blijft staren, kan zelfs het portret met Kim Holland in het Big Brother Huis haar ontroeren.

'Natuurlijk heeft John machtig mooie dingen meegemaakt. Die overheersen als ik hier tussen deze spullen sta en aan zijn leven terugdenk. Hij heeft best een gelukkig bestaan gehad. Best gelukkig. Het is alleen jammer dat die eeuwige onzekerheid altijd aan hem is blijven knagen.'

Karin Nederpelt herschikt een paar vaantjes aan de muur en kijkt nog maar eens naar een foto van haar broer, handen schuddend met Roberto Baggio. Dan zegt ze: 'Het frustrerende is dat we eigenlijk net begonnen waren over dit soort zaken te praten, toen de gezondheid van John opeens heel snel achteruitging. Daardoor ben ik met nog veel vragen blijven zitten. Een daarvan is: wat was er gebeurd als John het werk dat ik nu in zijn naam doe gewoon zélf had verricht? Had hij het niet een stuk beter gedaan? En waren we dan al niet veel verder gekomen in de voetbalwereld? Het is jammer dat daar nooit meer een antwoord op komt.'

'Wat John écht raakte waren de momenten waarop hij in vertrouwen werd genomen door profvoetballers. Spelers die homoseksueel waren, maar daar niet voor durfden uit te komen. Vaak waren ze getrouwd en hadden ze kinderen'

verslagen over de aanloop naar de Champions League-finale van 1994, een wedstrijd tussen Barcelona en AC Milan. Het had de bekroning van Blankensteins loopbaan moeten worden, maar het werd een van de grootste teleurstellingen in zijn leven. Milan maakte bezwaar tegen de Nederlander vanwege vermeende banden met zijn landgenoten Johan Crujff en Ronald Koeman van Barcelona. De FIFA honoreerde dat bezwaar en stelde een andere scheidsrechter aan, de Engelsman Philip Don. Een beslissing die ook de KNVB respecteerde. 'Dat heeft hem ontzettend veel pijn gedaan. Vooral omdat John er altijd van overtuigd is geweest dat zijn homoseksualiteit de ware reden was dat hij die finale niet mocht fluiten.' Ergens in de berg met krantenknipsels moet nog een cryptische uitspraak van Blankenstein over de zaak zijn terug te vinden. 'Blatter vond mijn broekje te klein,' zegt hij dan.

Dat Blankenstein vermoedde dat zijn geaardheid meespeelde in het afnemen van de finale, is niet verrassend. Hij werd in de conservatieve voetbalwereld vaker beoordeeld op zijn homoseksualiteit. 'Tonight's ref is gay!', kopte de *Daily Mail* ooit in paniekerig grote letters bij de aankomst van Blankenstein in Engeland. De arbiter zelf reageerde op z'n Brits: *tongue in cheek*. 'Feitelijk niet geheel onjuist,' zei de scheidsrechter en ging weer verder met waar hij mee bezig was. 'Zo was John,' weet Karin Nederpelt. 'Ook spreekwoorden konden hem niet raken. Hij voelde alleen maar minachting voor de mensen die dat deden. Nee, wat John écht raakte waren de momenten waarop hij na afloop van wedstrijden in vertrouwen werd genomen door profvoetballers. Spelers die homoseksueel waren, maar daar niet voor durfden uit te komen. Vaak waren ze getrouwd en hadden ze kinderen. John had altijd medelijden met die jongens. Hij vond het triest als je je hele leven toneel moest spelen. John kon niet veel voor ze doen, behalve een luisterend oor bieden. En dat is eigenlijk al heel wat in de machowereld van het voetbal. Eén

lijstje kreeg met namen van homoseksuele profvoetballers. Ik betwijfel of dat zo is. Er lag bij mijn weten maar één briefje op Johns sterfbed. Daarop stond een tekst waarvan wij vermoeden dat hij die graag op zijn grafsteen wilde. Verder is er nooit een briefje gezien. Natuurlijk weet ik ook

FOTO: VI IMAGES

namen van Nederlandse profvoetballers die John in vertrouwen namen over hun homoseksualiteit. Een stuk of acht. Maar het is niet aan mij om die onthullen. Ik heb die mensen ook nooit via onze Foundation benaderd. Ik vind dat is iets geweest tussen John en die spelers. Ik zal sowieso nooit een voetballer adviseren uit de kast te komen. Die beslissing moet ieder voor zich nemen. Maar het alternatief - niets zeggen - is óók pijnlijk. Daarom